

*О. Сердійчук, студентка бакалаврату
О. Дунєва, старший викладач
Державний університет «Житомирська політехніка»*

ЗАСОБИ МОВЛЕННЄВОЇ ВИРАЗНОСТІ В АВТОБІОГРАФІЇ АННІ ЕРНО

Аналіз автобіографічних текстів видатних письменників є цікавим напрямом лінгвістичних розвідок, адже дозволяє глибше зрозуміти взаємозв'язок між мовою, мовною особистістю та соціальним контекстом. Лінгвістичне дослідження автобіографій лауреатів Нобелівської премії дозволяє виділити цілу низку притаманних їм особливостей мовної репрезентації власної картини світу. Вивчення прози Анні Ерно – нобелівської лауреатки 2022 року з літератури, чії тексти репрезентують індивідуальний і колективний досвід через призму їх мовної реалізації, дає змогу проаналізувати взаємодії різних дискурсивних практик у межах художнього тексту [2].

Автобіографія Анні Ерно становить інтерес з точки зору лінгвістики, оскільки демонструє використання різних мовних засобів на лексичному, синтаксичному та текстовому рівнях, які формують індивідуальний авторський стиль, надають тексту виразності та підсилюють вплив на читача.

На лексико-семантичному рівні можна зокрема виділити використання метафор, за допомогою яких авторка передає абстрактні ідеї через образи:

“Literature was a sort of continent which I unconsciously set in opposition to my social environment [3]”

“By granting me the highest literary distinction that can be, a bright light is being shone on work that consists of writing and personal research carried out in solitude and doubt [3].”

та персоніфікації:

“...those which memory has buried, those which the world around us keeps on giving, everywhere and all the time [3]”.

яка оживлює абстрактні поняття. Це допомагає зробити складні ідеї відчутними.

Оцінка, емоційність і експресивність можуть передаватися у тексті шляхом вживання певних лексичних одиниць і їх особливого розташування у реченні, тобто, через використання різноманітних засобів мовленнєвої виразності, що, в свою чергу, дозволяє досягти низки прагматичних ефектів. Емоційно забарвлена лексика, така як *“terror”, “humiliated”, “shame”, “violence”* виконує оцінну функцію та передає суб'єктивне ставлення мовця до зображуваного.

Градація – розташування послідовно нагромаджуваних семантично близьких і синтаксично однотипних компонентів конструкції в напрямі поступового наростання, посилення або спаду [1, с. 21]:

“What came to me spontaneously was the clamour of a language which conveyed anger and derision, even crudeness... [3]”.

“Who could say that love, pain and mourning, shame, are not universal? [3]”.

На синтаксичному рівні важливу роль відіграє анафора – повтор однакових мовних одиниць на початку синтаксичних конструкцій [1, с. 10]. Цей прийом виконує текстоорганізуючу функцію, забезпечуючи зв'язність і ритмічність висловлювання, емоційний ефект:

“Not to tell the story of my life nor free myself of its secrets but to decipher a lived situation, an event, a romantic relationship... [3]”.

“This is how I conceived my commitment to writing, which does not consist of writing ‘for’ a category of readers, but in writing ‘from’ my experience as a woman and an immigrant of the interior; and from my longer and longer memory of the years I have lived, and from the present, an endless provider of the images and words of others [3]”.

Риторичні запитання належать до комунікативно-прагматичного рівня. Їх функція полягає в активізації адресата та вираженні авторської позиції. Авторка не розраховує отримати на них відповіді – вона підштовхує до роздумів [1, с. 59]:

“How could my personal achievement have redeemed any of the humiliations and offences suffered? [3]”.

“How can one reflect on life without also reflecting on writing? [3]”.

Паралелізм є синтаксичним прийомом, що передбачає повторення однакових або подібних структур, своєрідне дублювання чого-небудь [1, с. 48]:

“I had to break with “writing well” and beautiful sentences – the very kind I taught my students to write – to root out, display and understand the rift running through me [3]”.

В тексті, що аналізується, паралелізм виконує ритмоутворюючу та логіко-структурну функцію, підсилюючи зв'язність тексту.

На текстовому рівні важливим прийомом автобіографії є інтертекстуальність, що проявляється через цитування та алюзії. Так, авторка наводить цитати, які відсилають нас до творчості Франца Кафки, Жан-Жака Руссо, Віктора Гюґо, згадує ряд літературних творів – “Джен Ейр”, “Дон Кіхот”, “Трона гніву”. З лінгвістичної точки зору це є включенням “чужого слова” в авторський дискурс, що не тільки підкреслює зв'язок із літературною традицією, а й розширює семантичне поле тексту.

Отже, в автобіографії нобелівської лауреатки Анні Ерно використано складну систему стилістичних прийомів, які працюють разом, щоб створити інтелектуально насичений і емоційно сильний текст. Авторка досягає прагматичного впливу на реципієнта завдяки використанню різних стилістично маркованих засобів, насамперед, метафори, алюзії, градації, риторичних питань. Засоби мовленнєвої виразності вживаються з метою привернення уваги, підкреслення значущості сказаного й підсилення емоційного впливу на читача.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Грещук В. Стилістика української мови: короткий словник термінів (2-ге вид., доповнене і перероблене) / В. Грещук. – К. : НАІР, 2023.
2. Джерело ілюстративного матеріалу. Autobiographies [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.Nobelprize.org>
3. Ernaux A. Nobel lecture / A. Ernaux. – Nobel Prize Outreach, 2022.